

Трудове право України

В підручнику розглянуті ключові питання загальної частини трудового права (поняття, принципи, предмет, метод, функції, система, джерела та ін.), а також інститути особливої частини, такі як трудовий договір, робочий час та час відпочинку, оплата праці, трудова дисципліна, матеріальна відповідальність, охорона праці та трудові спори.

При розкритті наведених інститутів здійснено не тільки аналіз положень національного законодавства про працю, але й наводяться приклади відповідних міжнародних стандартів, зарубіжного досвіду, а також сучасної судової практики.

Для науковців, аспірантів, студентів, юристів-практиків, а також інших осіб, яких цікавлять питання трудового права.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Інститут права

ТРУДОВЕ ПРАВО УКРАЇНИ

Підручник

Київ – 2021

УДК 349.2(477)
В29

*Рекомендовано Вченою радою Інституту права
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
(протокол № 14 від 29 березня 2021 р.)*

Рецензенти:

Сімутіна Я.В. – доктор юридичних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник відділу проблем цивільного, трудового та підприємницького права Інституту держави і права імені В.М. Корецького НАН України;

Шумило М.М. – доктор юридичних наук, старший науковий співробітник, заступник керівника департаменту аналітичної та правової роботи Верховного Суду – начальник правового управління (IV).

Венедіктов С. В.

В29 Трудове право України: підручник / С. В. Венедіктов. Київ: «Видавництво Людмила», 2021. 216 с.
ISBN 978-617-7974-56-6

В підручнику розглянуті ключові питання загальної частини трудового права (поняття, принципи, предмет, метод, функції, система, джерела та ін.), а також інститути особливої частини, такі як трудовий договір, робочий час та час відпочинку, оплата праці, трудова дисципліна, матеріальна відповідальність, охорона праці та трудові спори. При розкритті наведених інститутів здійснено не тільки аналіз положень національного законодавства про працю, але й наводяться приклади відповідних міжнародних стандартів, зарубіжного досвіду, а також сучасної судової практики.

Для науковців, аспірантів, студентів, юристів-практиків, а також інших осіб, яких цікавлять питання трудового права.

ISBN 978-617-7974-56-6

УДК 349.2(477)

© Венедіктов С. В., 2021

ЗМІСТ

Передмова	6
Перелік умовних скорочень	9
Розділ I. Загальні положення	
1.1. Передумови виникнення та особливості становлення	
трудового права	10
1.2. Поняття та принципи трудового права	18
1.3. Предмет і метод трудового права	20
1.4. Функції трудового права	27
1.5. Система трудового права	28
1.6. Сфера дії норм трудового права	29
Розділ II. Джерела трудового права України	
2.1. Поняття та загальна характеристика джерел	
трудового права України	41
2.2. Конституція України як основне джерело	
трудового права	42
2.3. Міжнародно-правові акти про працю	45
2.4. Кодекс законів про працю України, закони	
та підзаконні нормативно-правові акти України,	
що регулюють відносини у сфері праці	50
2.5. Акти соціального діалогу та локальні нормативні акти	
роботодавця	55
2.6. Значення рішень Конституційного Суду України	
та судової практики для правового регулювання	
трудових відносин	57
Розділ III. Колективно-договірне регулювання праці	
3.1. Загальна характеристика колективно-договірного	
регулювання праці	60
3.2. Сторони колективного договору, угоди	65
3.3. Зміст колективного договору, угоди	68

3.4. Колективні переговори, повідомна реєстрація та дія колективного договору, угоди	70
--	----

Розділ IV. Трудовий договір

4.1. Поняття та ознаки трудового договору	76
4.2. Сторони трудового договору	79
4.3. Зміст трудового договору	86
4.4. Форма та види трудових договорів	94
4.5. Припинення трудового договору	109

Розділ V. Робочий час та час відпочинку

5.1. Поняття та норми тривалості робочого часу	129
5.2. Види робочого часу	131
5.3. Поняття та види часу відпочинку	137
5.4. Поняття та види відпусток	141

Розділ VI. Оплата праці

6.1. Поняття та структура заробітної плати	153
6.2. Мінімальна заробітна плата	156
6.3. Форми оплати праці	157

Розділ VII. Матеріальна відповідальність за заподіяну шкоду в трудових правовідносинах

7.1. Поняття та види матеріальної відповідальності	160
7.2. Визначення розміру шкоди та порядок її покриття	168

Розділ VIII. Трудова дисципліна

8.1. Дисципліна праці та методи її забезпечення	170
8.2. Дисциплінарна відповідальність, її види та порядок застосування	175
8.3. Заохочення та підстави їх застосування	177

Розділ IX. Охорона праці

9.1. Визначення та нормативно-правове регулювання охорони праці	179
9.2. Права та обов'язки працівників у сфері охорони праці	182

9.3. Забезпечення охорони праці роботодавцем	185
Розділ X. Трудові спори	
10.1. Особливості вирішення індивідуальних трудових спорів	190
10.1.1. Вирішення трудових спорів комісіями по трудових спорах	193
10.1.2. Вирішення трудових спорів у судовому порядку	196
10.2. Порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів)	200
10.3. Страйк як крайній засіб вирішення колективного трудового спору (конфлікту)	207
Предметний покажчик	212

ПЕРЕДМОВА

Трудове право слід віднести, мабуть, до однієї з найбільш соціальних серед інших галузей права України, адже воно регулює не тільки трудові відносини з виробництва матеріальних та духовних благ, але й забезпечує реалізацію соціально-економічних прав працюючої людини. Відносини праці охоплюють колосальну кількість людей, які подекуди формують кардинально різні верстви населення, а реалії життя, на жаль, є такими, що молода особа, одного часу уклавши свій перший трудовий договір, може взагалі його припинити власною природньою смертю вже у похилому віці. Наведена обставина покладає велику відповідальність на трудове право в частині доступності та зрозумілості конструкції його норм, поступового та виваженого розвитку, а також урахування інтересів обох сторін трудових правовідносин – працівника та роботодавця.

Становлення трудового права в Україні не можна назвати легким. Воно відбувалося під впливом яскравих, але подеколи складних історичних етапів, для яких характерними були капіталізм, комунізм, період «перебудови», перехід до ринкової економіки тощо. Навіть зараз, коли трудове право в нашій державі слід вважати вже достатньо сталим і добре пристосованим до сучасних реалій ринкових відносин, стрімкий розвиток технологій, а також непередбачувані глобальні фактори, такі як, наприклад, пандемія COVID-19, вказують на подальшу неминучу еволюцію його норм.

Основу сучасного трудового права складають не тільки норми Конституції України але й положення Кодексу законів про працю України, який, незважаючи на свою майже 50-річну історію, і дотепер не втратив своєї актуальності і практичної цінності. Наведеній обставині Кодекс передусім має завдячувати зовнішньому чиннику, а саме членству України, починаючи з 1954 року, в Міжнародній організації праці, яку справедливо

можна віднести до однієї з найстаріших та найавторитетніших міжнародних організацій у світі. За весь час наша держава ратифікувала 71 конвенцію цієї організації, в тому числі всі існуючі фундаментальні та пріоритетні конвенції. Ратифіковані і, відповідно, обов'язкові для України конвенції Міжнародної організації праці, складають фундамент Кодексу законів про працю України. Крім того, наведені конвенції, будучи вже перевіреними на практиці та уніфікованими стандартами, задають напрям для подальшого реформування національного трудового законодавства. Саме наведений висновок і був закладений в основу написання цього підручника, метою якого автор ставить не тільки ознайомлення читача з існуючими особливостями трудового права України, але й забезпечення його відповідним комплексом знань, які б дозволили впевнено орієнтуватися у майбутніх змінах правового регулювання трудових відносин.

Звертаючись безпосередньо до змісту підручника, хотілось би зазначити, що він має класичну побудову та складається з десяти розділів, перші два з яких торкаються питань теорії трудового права, подальші розкривають окремі аспекти реалізації трудових та тісно пов'язаних з ними відносин. У підручнику можна знайти аналіз національного законодавства про працю, а також окремі приклади сучасної судової практики та зарубіжного трудового права. При цьому, автор намагався не зловживати увагою читача та не виходив за межі лаконічності при висвітленні матеріалу, розуміючи, що наявність значного обсягу інформації, попри свій добрий намір, може до певної міри обтяжити загальне сприйняття такої фундаментальної галузі права, як трудове право України.

Сподіваюсь, що цей підручник стане в нагоді шановному читачеві не тільки в освітньому процесі, але й при застосуванні отриманих знань і навичок у практичній роботі, а також у повсякденному житті.

[Перейти на сайт →](#)